

PÖLTSAMAA VALLA TUULEPARKIDE ERIPLANEERINGU AVALIKU VÄLJAPANEKU TULEMUSTE AVALIKU ARUTELU PROTOKOLL

Põltsamaal 06.01.2025

Algus: kell 17.00; lõpp kell 20.00

Koht: Põltsamaa kultuurikeskuse saal

Osalejad: nimekiri lisatud

Avalikku arutelu juhatas moderaator Mart Valner ja protokollis Põltsamaa Vallavalitsuse vallasekretär Merike Sumla.

PÄEVAKAVA

17.00 – 17.15 Kliimaministeriumi kohalike omavalitsuste rohereformi koordinaator Rene Reisner riiklikest eesmärkidest

17.15 – 17.20 Põltsamaa omavalitsusjuhtide tervitus

17.20 – 17.35 Põltsamaa Vallavalitsuse planeeringuspetsialist Kertu Anni eriplaneeringu menetlusprotsessist

17.35 – 17.50 Skepast & Puhkim OÜ konsultandid Kadri Vaher ja Eike Riis planeeringulahendusest.

17.50 – 18.05 kogukonna keskkonnahuviliste esindajad Urmas Maranik ja Maarja Maranik (MTÜ Looduse ja Inimeste Eest) kohalikust mõjust ja regionaalsest vaatest

Ettekanded

1. Kliimaministeriumi esindaja Rene Reisner

Põhjused, miks me seda teeme:

- vastu võetud seadus, et taastuenergia osatähtsust tuleb 2030. aastaks oluliselt suurendada;
- inimestele tuleb tagada odav energia hind ja selle kättesaadavus;
- Eestis tuleb tagada energia julgeolek, sõltumatus;
- puhtam loodus, väiksem mõju keskkonnale.

Tuuleparke eriplaneeringut tehakse 29 kohalikus omavalitsuses.

Küsimused Kliimaministeriumile

Küsimus 1: kas taastuvelekter st tuuleenergia on ikka roheline?

Rene Reisner: See on rohelisem kui tänane põlevkivist toodetud elekter.

Küsimus 2 (Olev Kull): tuulikutele oleks paremaks alternatiiviks konteinertuumajaamad. Miks ei tegeleta nende arendusega? Need annavad juba alalisvoolu.

Rene Reisner: KliM ei ehita midagi ise. Tegeleb peamiselt erinevate regulatsioonide ja dokumentidega st loob vajaliku õigusruumi. Ka tuumajaama arendusega Eestis tegeletakse. Otsitakse sobivat asukohta, uuritakse kodanike meelsust jms. Tuumajaama ehitamine võtab väga kaua aega, seda ei saa teha mõne aastaga.

2. Põltsamaa Vallavalitsuse planeeringuspetsialist Kertu Anni

Küsimus: kelle tellimusel seda tööd tehakse? Jääb vastamata.

3. Skepast & Puhkim konsultant Kadri Vaher

Eike Riis KSH juhteksperdi Eike Riisi esitlus teamsi vahendusel ei kostu, tema esitlus jääb vahele. Sisu andis lühidalt edasi Kadri Vaher.

Küsimus: Konsultant ei rääkinud välistavatest tingimustest.

Kadri Vaher: Välistatud on kohad, kus on mõju Natura aladele või nt potentsiaali maavarade kaevandamiseks.

Kertu Anni annab ülevaate Põltsamaa Vallavalitsusele tehtud ettepanekute kohta. Ettepanekutes heidetakse ette, et uuringuid ei ole tehtud. Keskkonnamõjude strateegiline hindamine (KSH) on üldisem kui hiljem tehtav keskkonnamõju hindamine (KMH) ja KMH raames täpsemad uuringud ootavad veel ees. Seega tehakse veel täiendavaid uuringuid ja viiakse sisse ka täiendavaid leevendusmeetmeid.

Leevendusmeetmed:

- osa tuulealasad lähevad menetlusest välja, kuna arendajatel pole nende alade vastu huvi (keskkonnateemad, saab püstitada vähe tuulikuid vms)
- tuulikute max kõrgused 270 m
- puhver eluhoonete ja tuulikute vahel vähemalt 1 km
- viiakse läbi täiendavad sotsiaal-majanduslikud ja rahva tervise alased uuringud

Kersti Paas: kohalike elanike huvidega arvestatakse. Kui jõuame selleni, et planeeringu lahendus on valmis, saame asuda kaalumiseni: kogukonna huvi, arendaja huvi ja riigi huvi.

Olev Kull: kust algas see asi peale. Kas tuli keegi arendaja või tuli algatus vallavalitsusest.

Kersti Paas: Alguse sai kõik riiklikust huvist, millest ajendatuna tuli vallavalitsusse arendaja pöördumine ettevõttelt Irbeni OÜ. Seda avaldust tuli hakata menetlema.

4. MTÜ Looduse ja Inimeste Eest esindajad Urmas ja Maarja Maranik

Sellises moodsus tuulikuid nagu Eestis plaanitakse maismaale, plaanitakse mujal maailmas merre. Arenduses ca 6300 megavatti. Tuuletööstuse arendamine läheb vastuollu rahvatervise kaitsega. Ära võivad kaduda mitmed kaitsealused liigid.

MTÜ Looduse ja Inimeste Eest ettekande raames rääkis Kert Lapimaa infrahelist. Infraheli küll eitatakse ja leitakse, et see on ohutu. MTÜ teeb koostööd maailmakuulsa teaduriga. Tuugeni infraheli on pulseeriva iseloomuga, mida looduses ei esine. 1 km ei ole ohutu kaugus. Mida suurem on tuugen, seda suurem on mõju. Milles probleemid seisnevad. Akustilises mõttes pole paika pandud, mis ulatuses muutub see heli ohtlikuks. Tuugeni läheduses oleva inimese kaebusi ei oska arstid ära tunda. Ei olegi seadust, kuidas seda mõju mõõta.

ARUTELU

Küsimused

- Meelis, ei ole seotud kogukonnaga vaid Eestimaaga. Küsimus Kertule. Töite välja, et KOV on riigi ja kohaliku rahva huvide tasakaalustaja. Kas esindate neist kahest ühte või olete veel kolmandaesindaja?
Kertu Anni – KOV on menetleja ja tulenevalt planeerimisseadusest peame kaaluma kõiki huve, nii riigi kui ka KOVi huve, arvestama kohalikku keskkonda ja inimesi.
- Eerik Perlin Järva vallast: viimse ettekande peale täpsustus. Infraheli uurija ütles, et ei elaks tuugenist vähem kui 50 km kaugusel. Miks Terviseamet ei suuda leida häiringut. Impulssheli on enamikus KSHdes mõõtmata jäänud. Miks ei nähta KSHdes seda mõju, kas mõõdetakse valede seadmetega, kas arvestatakse impulssidega.
Kadri Vaher: Uuringu tegijate mõõteseadmed ei korja üles seda heli. Pole sellist seadust, et seda mõõta.
- Piret Toonpere (Lemma OÜ) – selle planeeringu KSH hindamisel on hindajad teinud müra modelleeringu. Hinnatakse müra normi DBA skaalal. Senine praktika on olnud see, et kui DBA norm on tuulikutel tagatud, siis infraheli norme ei ole ületatud. Jah, tuulikud tekitavad infraheli, aga küsimus on see, kas ulatuses, mis on tervisele ohtlik? KSHs arvestatakse maksimumi.
- Kalle Grünthal: Riigikogusse toodi menetleda rahvaterviseseaduse eelnõu. Selles ei olnud sõnagi infrahelide mõjudest. Küsis 02.12.2024 Aive Tellingult, miks ei olnud selles sõnagi tuugenite kohta ja vastati, et tuugenite kohta puudub Eestis

praegu teadmine. Dr Everaus küsis, miks ei ole siis neid mõjusid uuritud. Telling: Oleme püüdnud olla kontaktis WHOga. Sotsiaalministeerium peab saama vastused 01.09.2025.

- Piret Toonpere (Lemma OÜ): Hindamisel lähtutakse kehtivatest seadustest ja teaduskirjandusest ja teiste riikide praktikatest. Mõjuhindamisel on KSHs juures vastavad viited.

- Küsimus: tuulikutel on olemas sertifikaadid, kas neid on arvestatud?
- Piret: Põltsamaal ollakse etapis, kus pannakse paika alles alapid. Hetkel on kasutatud kõige suurema tuuliku võimalikke mõjusid. Täpsem modelleerimine toimub detailse lahenduse koostamise etapis.

- Mati Sepp. MTÜ Hoiame loodust: Aastaks 2030 riigil eesmärk. Kuidas kliimaministritaja on muutunud erasektori lobistik, sest Põltsamaa vallas on ainult üks riiki huvitav ala. Puudub tervikuuring. Pole teada kui suured on kumulatiivsed mõjud kogu Eestimaa peale. On lubamatu, kuidas me oleme riigi juhtimisel tormanud ärihuvisid esindama. Seadused on ebaõnnestunud. Arendajad planeerivad 6000 megavatti, aga vaja on ainult 1000.
Rene Reisner - ministeeriumis lähtutakse riigikogus vastu võetud seadustest. See on ministeeriumi peamine ülesanne. Mis puudutab planeeringuid teistes valdades, siis on see üle Eesti sama. Seaduste tegemise ja vastuvõtmise osas tuleb pöörduda Riigikogu poole. Vastab tõele, et Eestis planeeritakse väga suures mahus energiat, kuid see väheneb kindlasti planeerimismenetluse käigus, kuna kõik alad ei lähe erinevate uuringute käigus ilmnevate piirangute tõttu töösse.

- Lauri Koni Elva vallast: Küsimust ei ole. Tegin täna allkirjade kogumist ja sain üle 400 allkirja mõne tunniga. Meil ei ole vaja neid tuulikuid. See on arendajate huvi, mitte riigi huvi. Kõik tuulikute alad on pandud riigi poolt oksjonitele, et need arendajatele maha müüa.

- Olev Kull: ettepanek arendajatele ja vallale. Kuulates neid emotsioone, arendajad võtke oma avaldused tagasi.

- Olev Kull: Küsimus infraheli uurijale. Need inimesed, kes on selles tsoonis elanud, naised enam ei rasestunud ja meestest ei ole asja. Downi sündroomiga lapsi sündis rohkem. Kes oskab vastata tehnilise poole pealt kui 200 m hoonele tehakse 20 m vundament. Üleval on tonn õli, mis juhtub siis, kui see tonn hakkab lekkima? Erik Reinsoo (Irbeni OÜ esindaja): vundament on 4 m sügav, kuid lai. Tuuliku tootjad tahavad samuti, et keskkonnakahju ei tekiks. Tuugeni all on topeltvannid. Kõik on rõhu all. Kui midagi juhtub, lastakse rõhk maha, õli sealt nii lihtsalt välja ei pääse.

- Küsimus Lemma esindajale: kas tuulikute puhul modelleeritakse infareli ja muu kuuldava heli müra koosmõju? Inimese kuulmekile infraheli mõjul deformeerub ja kõik helid muutuvad häirivamaks.
Piret: Uuringuid on maailmas väga palju ja lähtuda saab siseriiklikest normidest ja WHO suunistest.
- Veljo Sarapuu (Põltsamaa jahimeeste seltsi esindaja): Tuulikute energia on juhitamatu energia, aga me vajame juhitavat energiat. Eesti kõrgema võimu kandjaks on rahvas. Kui volikogu ei pane seda asja lähiajal seisma, siis need inimesed, kes praegu otsustavad, ei saa uuesti valituks ja töötajad ei tööta enam seal varsti. Kas tahtlikult pannakse tuulikud sinna, kus need segavad radareid. Sulustvere planeeritav tuuleala jääb musta toonekure pesitsusala lähedusse Aidu looduskaitsealal. Tema toitumisalad on laiad ja võivad seeläbi saada kahjustada. Konsultant Kadri Vaher: praegu on tegemist asukoha eelvaliku etapiga. Kõiki alasid uuritakse veel täpsemalt. Planeeringu raames tehakse koostööd Kaitseministeeriumi ja ükski radariala ei saa ohustatud. Ka musta toonekure uuringud viiakse läbi täiendavalt planeeringu menetluste raames. Näeb läbivalt, et kõik peaks mõtlema sellele, mis on riigil lahenduseks. Ka tuumajaamal on omad keskkonnamõjud ja tuleb leida kõiges mõistlik maht.
- Ruuben Kaalep Otepää vallast, esindab SA Eestlaste Eesti: Tuuleparkide puhvertsoonid toodi välja. Ei näinud tsooni, mis on tuugenite vahemaa pühapaikadega, mis saab Tõivere hiiest? Maa-ameti kaardilt on võimalik piirid paika panna.
- Konsultant Kadri Vaher: looduslike pühapaikade info on olemas, kuid kaugustele ole piire seatud. Kaugustega kindlasti arvestatakse.
- Rasmus: kas Kliimaministeeriumi esindajal on volitus täna esindamiseks?
Rene Reisner: jah on. Ta on siin Keit Kasemetsa volitusel.

Kell 19.30. Esiialgu koosolekusk planeeritud aeg sai täis. Pikendati koosoleku aega 30 min.

- Küsimus: Slaidil oli vähem mõju inimesele ja keskkonnale. Must toonekurg lendab üle ühe ala ja küsiti miks seal ikka arendust jätkata. Loeb ette Keskkonnaameti vastuse, et arenduseks on ülekaalukas avalik huvi. Inimesed Saardes ja Tootsis on hädas. Inimesed ei saa abi. Nad elavad tuulepargi juures ja nad ei saa enam oma vara müüa. Seadused on toored.
Kersti Paas: meie saame oma planeeringu elluviimisel tugineda teiste valdade kogemustele. Infot kogutakse, et volikogu saaks otsustada. Ja kui volikogul pole vajalikku infot si saad otsuseid teha. Vallal on kavas tellida täiendavaid uuringuid.

- Maarja: Euroopas kehtib ettevaatuse printsiip. Riskid jäävad aga siiski looduse ja inimeste kanda.
- Rene Reisner: tähtajad tulevad Riigikogu poolt vastu võetud seadustel. Ettevaatusprintsiibist: Täna oleme uuringute etapis. Vajalikud uuringud tuleb enne ära teha.
- Aivo Siimer: miks esitatakse tuulikud nii rahvarohkesse kohta, kas ei saaks kaugemale.
Konsultant Kadri Vaher: Tihedamalt asustatud alad on võetud üldplaneeringu baasil. Elanike tihedusega on arvestatud, kuid see ei ole ainuke parameeter, mille järgi asukohad on leitud.
- Küsimus: kas kuskil arenduspiirkonnas saavad inimesed selle pärast odavamalt elektrit.
Kersti Paas: Kavas on minna arendajatega selle osas läbi rääkima.
- Kalju Tamme: Küsimused uuringute spetsialistile. Kui palju on komisjonis eksperte, kes teavad, mis on infraheli. Eksperdid peavad olema kindlad, et uuringud on läbi viidud õigetest alustel. Mis modullatsioonide alusel on uuringud läbi viidud. Uuringud on läbi viidud vale meetodika alusel. Enamus uuringuid ütlevad seetõttu, et mõju ei ole. Taani tuulikute võrdlus ei sobi meile, sest seal on palju madalamad tuulikud. Infraheli tekitab suuremuse suurenemist, südame arütmiaid. Miks ei aredata teisi alternatiivseid võimalusi.
Spetsialist: uuringud on läbi viidud tuginedes teaduskirjandusele.
Kersti: Infraheli vajab uuringuid. Planeeringuid ei võeta vastu, kui pole tehtud vajalikke uuringuid.
- Kalle Grünthal – viitab WHO tuulegeneraatorite tervisemõjudele. Uuringutegijad juba teavad seda. Kuidas nad saavad seda teada, kui sotsiaalministeerium peab mõju välja selgitama alles 2025. aasta septembriks.
- Küsimus arendajale: EV põhiseadus ütleb, et Eesti loodusvara kuulub eesti rahvale. Mis kasu planeerib arendaja.
Arendaja esindaja: kui kasu tuleb, tekib kasu ka kogukonnale. Enne ehitusluba ei tehta ühtegi investeringut.
- Rasmus?: Ettepanek ministeeriumile määramata ajaks lükata edasi riigi kavade taastuvenegiale ülemineku osas.

/allkirjastatud digitaalselt/

Mart Valner

koosoleku juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Merike Sumla

protokollija